

ПОЛІТИЧНИЙ ВИМІР УКРАЇНСЬКО-НІМЕЦЬКИХ ВІДНОСИН У 90-их РОКАХ ХХ СТОЛІТТЯ

Початок політичних контактів між Україною та Німеччиною було покладено ще до відновлення незалежності нашої держави. Свій перший офіційний закордонний візит Голова Верховної Ради України Л.М. Кравчук у квітні 1991 року здійснив саме до ФРН, яка тільки за півроку до цього пережила об'єднання й отримала цілковитий суверенітет у вирішенні своїх внутрішніх і зовнішніх справ, що був втрачений з крахом націонал-соціалістичної диктатури. Зустрічі та переговори української делегації з Федеральним президентом Р. фон Вайцеккером, Міністром закордонних справ Г.-Д. Геншером дали можливість донести до політичного керівництва Німеччини важливу інформацію щодо ситуації в суспільно-політичному житті України, бачення перспектив розвитку ситуації в СРСР та ролі України в цих процесах.

У липні того ж року в ході візиту до Радянського Союзу Федеральний канцлер Г. Коль відвідав Київ. Під час зустрічі Л.М. Кравчука з Г. Кодем були роз'яснені принципові підходи України щодо розбудови власної державності, основних напрямів зовнішньополітичної діяльності, підвалини якої тільки закладалися. Йшлося також про перспективи відносин між Україною і Німеччиною з огляду на положення Декларації про державний суверенітет України.

Позиція німецької сторони відзначалася стриманістю і обережністю. Разом з тим почалося більш активне і прискіпливе вивчення ситуації в Україні. Проте, перелом у цьому плані стався лише після проголошення незалежності України. За короткий період від 24 серпня до референдуму 1 грудня 1991 року Україну відвідали Президент Німецького Бундестагу Р. Зюсмут, Федеральний міністр фінансів Т. Вайгель,

**ПАХОМОВА Н. І.,
кандидат економічних
наук, доцент**

*Дипломатична академія
України
при МЗС України*

низка впливових парламентарів. Подальшому налагодженню політичних контактів сприяло проведення 18-25 жовтня 1991 року Днів культури Німеччини в Україні. Німецьку делегацію очолював Міністр закордонних справ Г.-Д. Геншер, який мав серію зустрічей з вищими посадовими особами України.

Важливою подією для розвитку двосторонніх відносин став візит до ФРН Міністра закордонних справ України А.М. Зленка 19-22 грудня 1991 року. У ході переговорів до відома німецької сторони було доведено, що Україна віднині виступає незалежним, самостійним суб'єктом міжнародних відносин з усіма наслідками, які з цього випливають. Було висловлено впевненість, що Німеччина продемонструє розуміння нових історичних реалій і визнає незалежність України.

26 грудня 1991 року Федеральний президент Р. фон Вайцеккер направив листа Президентіві України Л.М. Кравчуку, в якому повідомлялося про визнання Німеччиною України як самостійної держави. Німецька сторона запропонувала розпочати переговори про встановлення дипломатичних і консульських відносин між двома країнами. Це відбулося вже 17 січня 1992 року шляхом обміну листами між Міністром закордонних справ України А.М. Зленком і Генеральним консулом ФРН у Києві Х. фон Бассевітцом. 18 лютого того ж року він вручив свої вірчі грамоти Президентіві України, ставши таким чином першим послом іноземної держави після відновлення української незалежності.

Через місяць у Бонні розпочало роботу Посольство України у ФРН, а 27 квітня 1992 року посол України вручив вірчі грамоти Федеральному президенту.

3-4 лютого 1992 року відбувся офіційний візит Президента України Л.М. Кравчука до Німеччини, який одночасно був його першим візитом за кордон у цій якості. Насичена програма візиту включала переговори з Федеральним президентом Р. фон Вайцеккером, Федеральним канцлером Г. Колем, а також зустрічі з лідерами парламентських фракцій, міністрами.

Уже через два місяці відбулася друга зустріч Л.М. Кравчука та Г. Коля, у ході якої було докладно обговорено стан і перспективи розвитку двосторонніх відносин, насамперед, в економічній сфері, а також актуальні міжнародні проблеми.

Характер і тональність цих зустрічей значною мірою визначалися заявою Л.М. Кравчука про готовність України прийняти до 400 тисяч німців з країн колишнього СРСР на постійне проживання, депортованих свого часу з території України.

Ця ініціатива була позитивно сприйнята Урядом ФРН, з боку якого було заявлено про намір активно сприяти процесу переселення. Для вирішення конкретних питань облаштування переселенців було створено Українсько-німецький фонд. Перед Україною постало питання надати

переселенцям постійне житло, створити робочі місця, забезпечити необхідною соціально-побутовою інфраструктурою та освітньо-культурними закладами. Для його вирішення держава щорічно виділяла досить значні кошти, завдяки чому вже в 1994-1995 роках вдалося збудувати 145 будинків котеджного типу, 13 кілометрів водопроводу, 3 кілометри газових мереж, 4,4 кілометри електромереж, під'їзні шляхи тощо.

Значний внесок в облаштування переселенців зробила і німецька сторона через Товариство технічного співробітництва¹. Так, в Одеській області за німецькі кошти було збудовано понад 120 житлових будинків, школу на 190 учнівських місць, створено низку малих переробних підприємств. Загалом для підтримки німецької меншини в Україні Федеральний уряд надав майже 70 млн. марок.

З метою створення договірної бази для остаточного врегулювання всього комплексу питань була опрацьована і у вересні 1996 року укладена Угода про співпрацю в справах осіб німецького походження, які проживають в Україні.

Налагодженню співробітництва на урядовому рівні в різних галузях сприяв інтенсивний обмін візитами керівників міністерств і відомств України і Німеччини. Їх результатом стало підписання перших міжурядових угод: про співробітництво в галузі поштового та електронного зв'язку, про судноплавство на внутрішніх водних шляхах, про використання показового проекту щодо захисту навколишнього середовища "Установка для вилучення сірки з димового газу для ІХ енергоблоку Добротворської електростанції".

Виходячи з обоюстороннього прагнення до активізації економічної співпраці, було досягнуто домовленості про створення міжурядової Ради з питань економічного співробітництва, перше засідання якої відбулося в березні 1992 року в Берліні.

1992 рік ознаменувався ще однією подією: започаткуванням діяльності Генерального консульства України в Мюнхені – першої консульської установи України за кордоном.

У ході візиту Федерального міністра закордонних справ К. Кінкеля до України 15-16 лютого 1993 року був зроблений новий крок по розширенню договірно-правової бази двосторонніх відносин: укладені міждержавна угода про сприяння здійсненню і взаємний захист інвестицій, а також дві міжурядові – про необмежену свободу пересування та про культурне співробітництво.

Візиту передувало друге засідання Ради з питань економічного співробітництва в Києві.

5-10 травня 1993 року в Баварії пройшли Дні України. Вони планувалися як комплекс заходів, що дадуть можливість репрезентувати Україну як незалежну державу, поглибити уявлення про її політичне, економічне та культурне життя. Тому в рамках Днів, основні заходи яких були сконцентровані в Мюнхені, Регенсбургу та Нюрнбергу, як

містах-побратимах відповідно Києва, Одеси та Харкова, паралельно відбувалася культурна і економічна програми, в яких взяли участь представники низки українських підприємств, банків, страхових компаній, спільних підприємств.

Для участі в Днях України в Баварію прибула урядова делегація на чолі з Прем'єр-міністром Л.Д. Кучмою, який, окрім зустрічей з керівництвом Баварії, провів у Бонні переговори з Федеральним президентом Р. фон Вайцзеккером, міністрами фінансів Т. Вайгелем та економіки Г. Рексродтом.

Наступною важливою подією в розвитку двосторонніх відносин став офіційний візит Федерального канцлера Г. Коля до України 9-10 червня 1993 року. Було укладено рамковий політичний документ – Спільну декларацію про основи відносин між Україною і ФРН, підписані також Угоди про розвиток широкомасштабного співробітництва у сфері економіки, промисловості, науки і техніки; про співробітництво в галузі охорони навколишнього середовища; про співробітництво у розв'язанні проблем ліквідації ядерних озброєнь; з питань, що становлять взаємний інтерес у зв'язку з ядерно-технічною безпекою і радіаційним захистом; про міжнародне автомобільне сполучення; про морське судноплавство; про повітряне сполучення; про управління німецьких викладачів у навчальні заклади України; про створення Бюро делегата німецької економіки в Україні.

Започаткуванню співробітництва у військовій галузі сприяв візит Федерального міністра оборони Ф. Рюе до Києва 16-17 серпня 1993 року, у ході якого були укладені угоди між Міністерством оборони України та Федеральним міністерством оборони Федеративної Республіки Німеччина про співробітництво у військовій галузі та про умови взаємного забезпечення офіційних і робочих візитів.

На початку 1993 року вдалося зрушити з місця успадковану від минулого проблему, яка безпосередньо торкалася інтересів багатьох українських громадян, що в роки Другої світової війни постраждали від нацистських переслідувань: адже кожен третій з 7,5 млн. примусових робітників, які працювали на “третій рейх”, був українцем.

На відміну від західних держав Радянський Союз у 50-і роки відмовився від відшкодування з боку Німеччини завданих внаслідок війни та окупації збитків своїм громадянам, незважаючи на те, що їх сума була визначена в розмірі 192 млрд. карбованців. Це питання почало активно обговорюватися лише в ході підготовки німецького об'єднання, у результаті чого було домовлено про проведення переговорів щодо укладення угоди про компенсації жертвам війни. У результаті радянсько-німецьких переговорів протягом 1991 року, а згодом переговорів між ФРН, з одного боку, і Україною, Республікою Білорусь та Російською Федерацією, з іншого боку, 30 берез-

ня 1993 року була досягнута домовленість про фінансовий внесок Уряду ФРН в розмірі 1 млрд. марок до створюваних у Білорусі, Росії та Україні фондів “Взаєморозуміння і примирення”, які мали безпосередньо здійснювати виплати. Після врегулювання організаційних і технічних питань ці виплати розпочалися в травні 1994 року. Загалом близько 620 тисяч українських громадян отримали в середньому трохи більше 600 марок кожний.

Домовленості 1993 року не повною мірою враховували всі фактори, пов'язані з компенсаціями жертвам нацизму. Це, насамперед, стосується розмірів компенсацій, які одержали громадяни України, Білорусі та Росії. Ця проблема набула нового звучання в 1998 році, коли новий Федеральний уряд Німеччини погодився на відновлення переговорів щодо її справедливого вирішення, яке стало реальністю навесні 2000 року.

1994 рік був насичений важливими подіями у внутрішній і зовнішній політиці України та Німеччини. Відбулися президентські вибори в Україні, які стали безумовним успіхом молоді демократії, та парламентські в Німеччині. Послідовно дотримуючись реалістичної позиції стосовно розбудови загальноєвропейської безпеки, Україна продовжувала проводити конструктивну лінію в питанні ядерного роззброєння. Німеччина продемонструвала розуміння і такт у проблемі набуття нашою країною без'ядерного статусу. Високу оцінку отримали приєднання України до програми Партнерства заради миру, Договору про нерозповсюдження ядерної зброї та підписання Меморандуму про гарантії безпеки. Політичне керівництво ФРН підтримало Україну в питанні територіальної цілісності нашої держави і недоторканості її кордонів, однозначно і без застережень було заявлено, що Автономна Республіка Крим розглядається як складова частина України. Під час головування в Європейському Союзі Німеччина активно підтримала прагнення України до розширення співпраці з ЄС, вирішенні проблем фінансової допомоги для здійснення реформ, стабілізації платіжного балансу та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи.

Ці та інші міжнародні питання, пов'язані, насамперед, з балканською кризою, знаходилися в центрі уваги переговорів у ході офіційного візиту до Бонна української делегації в складі міністрів закордонних справ, зовнішніх економічних зв'язків та охорони здоров'я України 22-23 лютого 1994 року. У квітні відбувся візит до Німеччини Міністра оборони України В.Г. Радецького, яким було продовжено діалог з питань політики безпеки, подальшого поглиблення військового співробітництва та допомоги в соціальному захисті українських військовослужбовців.

Перша зустріч Президента України Л.Д. Кучми та Федерального канцлера ФРН Г. Коля в рамках саміту НБСЕ в Будапешті в грудні 1994 року довела, що німецький політичний істеблішмент

підтримує активізацію двостороннього політичного діалогу, розширення діапазону пошуків вирішення загальноєвропейських проблем за участю нашої держави.

Наступний, 1995 рік став періодом виведення українсько-німецьких відносин на якісно новий рівень, що стало можливим завдяки новим акцентам у реалізації зовнішньополітичного курсу України, ряду заходів принципової ваги.

Серед іншого це була низка взаємних візитів високого рівня. Так, наприкінці січня Київ відвідав Федеральний міністр фінансів Т. Вайгель для особистого ознайомлення з соціально-економічним станом та ходом реформ у нашій країні з метою інформування про це "Великої сімки". Він взяв також участь у відкритті в Києві житлового містечка на 1696 помешкань для військовослужбовців, що були свого часу виведені із Західної групи військ.

Налагодженню співробітництва правоохоронних органів двох держав сприяв візит до Німеччини Міністра внутрішніх справ України В.І. Радченка, у ході якого, зокрема, була підписана міжурядова Угода про співробітництво в боротьбі з організованою злочинністю, тероризмом та іншими тяжкими злочинами.

На початку квітня 1995 року в Ганновері відбулося третє засідання Ради з питань економічного співробітництва.

Активізувалися міжпарламентські відносини. 25-29 квітня 1995 року в Німеччині з офіційним візитом перебувала делегація Верховної Ради України. Українські та німецькі парламентарі мали можливість обмінятися думками щодо законодавчої практики двох країн, шляхів поглиблення безпосередніх контактів між Верховною Радою і Бундестагом на всіх рівнях. Одним з конкретних результатів візиту стало створення в Бундестазі парламентської групи "Німеччина-Україна", до складу якої увійшли понад 20 депутатів і яку очолив соціал-демократ Г. Вайскірхен.

Нового імпульсу двостороннім відносинам надав візит до Німеччини Президента України Л.Д. Кучми 3-6 липня 1995 року. Проведені ним переговори з Г. Колем, Р. Герцогом, К. Кінкелем, Т. Вайгелем, а також правлячим бургомістром Берліна Е. Діпгеном і Прем'єр-міністром Баварії Е. Штойбером засвідчили обопільне прагнення до більш широкомасштабної політичної та економічної співпраці, підтримку з боку політичного керівництва Німеччини програми реформ та принципове намагання послідовно надавати сприяння Україні в процесі її просування на європейський політичний простір².

Проведені в рамках візиту переговори глав зовнішньополітичних відомств підтвердили збіг позицій України та Німеччини з принципових питань, таких, як європейська безпека, розбудова відносин з ЄС та ЗЄС, діяльність ОБСЄ та місії ОБСЄ в Україні, розширення НАТО та можливість розвитку особливих відносин Ук-

раїни з Альянсом, вступ України до Ради Європи, продемонстрували зацікавленість ФРН мати в особі Української держави надійного, передбачуваного політичного партнера. Німецька сторона висловила повне розуміння підходів України щодо забезпечення інтересів національної безпеки, висловила підтримку крокам, спрямованим на інтеграцію до європейських політичних та економічних структур.

Під час візиту було укладено міждержавну Угоду про уникнення подвійного оподаткування стосовно податків на дохід і майно – першу такої роду між ФРН та країнами СНД.

Згідно з домовленістю лідерів двох держав був започаткований спеціальний механізм консультацій на рівні заступників керівників ряду міністерств двох країн під головуванням зовнішньополітичних відомств з метою постійного моніторингу та оперативного вирішення питань двосторонніх відносин.

Рубіжним етапом на шляху розбудови двостороннього співробітництва, наповнення його конкретним змістом, насамперед, в економічній сфері, став офіційний візит в Україну Федерального канцлера Г. Коля 2-4 вересня 1996 року. Він засвідчив конструктивний, динамічний характер розвитку українсько-німецьких відносин. Принципове значення мала зроблена Федеральним канцлером у Києві заява, що "Європа потребує незалежної та демократичної України, рівно ж як Україна потребує Європи"³. Результати переговорів Федерального канцлера з вищим політичним керівництвом України виразно продемонстрували готовність Німеччини і надалі надавати підтримку прагненню України до інтеграції в європейські політичні та економічні структури, зокрема, що стосується створення зони вільної торгівлі з ЄС, зміцнення співпраці з НАТО як у рамках програми Партнерство заради миру, так і при розбудові відносин особливого партнерства з Альянсом, а також враховувати позицію нашої держави щодо неприпустимості розміщення ядерної зброї на терені країн Центральної та Східної Європи. Федеральний канцлер висловився на підтримку процесу економічних реформ в Україні, її вступу до ГАТТ/СОР та прийняття до ЦЕФТА. Були підписані Спільна заява Уряду України та Уряду Федеративної Республіки Німеччина про посилення співробітництва для підтримки процесу реформ в Україні, а також низка інших двосторонніх документів щодо нових проєктів співпраці в різних галузях економіки.

Результатом візиту Г.Коля в Україну стало досягнення суттєвого прогресу у вирішенні ряду питань гуманітарного співробітництва. Була укладена вже згадана Угода про співпрацю у справах осіб німецького походження, які проживають в Україні. У присутності Президента України і Федерального канцлера під Києвом був відкритий солдатський цвинтар, де перепоховані останки німецьких вояків, які загинули в Україні під час Другої світової війни.

Ця подія стала можливою завдяки укладенню наприкінці травня 1996 року міжурядової Угоди про догляд за могилами загиблих воїнів в Україні та ФРН в рамках двосторонніх міжвідомчих консультацій у Бонні. Тоді ж була підписана і Рамкова угода про консультування і технічне співробітництво, що відкрила широкі можливості для поглиблення співпраці у сфері підготовки кадрів, налагодження інформаційного обміну та отримання сучасних “ноу-хау” для наукоємких галузей промисловості.

Подальшого розвитку набули контакти по парламентській лінії. Під час офіційного візиту в Україну Президента Німецького Бундестагу Р. Зюсму 22-23 липня 1996 року було домовлено про конкретні напрямки і форми співробітництва між парламентарями обох держав, підвищення його ефективності.

Помітними подіями стали також робочі візити в Україну Федерального міністра охорони навколишнього середовища та безпеки ядерних реакторів А. Меркель з метою особистого ознайомлення з ситуацією навколо закриття Чорнобильської АЕС, а також Федерального міністра економічного співробітництва і розвитку К.-Д. Шпрангера.

1997 рік, який став періодом активної планомірної роботи над реалізацією раніше досягнутих домовленостей на вищому рівні, був відзначений низкою подій, які засвідчили високий рівень інтенсивного політичного діалогу між керівництвом двох держав.

Насамперед, це зустріч Президента України Л.Д. Кучми з Федеральним канцлером Г. Колем під час липневого саміту НАТО в Мадриді, де була укладена Хартія про особливі відносини України з Альянсом. Федеральний канцлер знову підтвердив намір Німеччини і надалі виступати на Заході захисником українських інтересів.

Відбувся обмін візитами міністрів закордонних справ. У квітні з офіційним візитом у Німеччині перебував Міністр закордонних справ України Г.Й. Удовенко. Його зустрічі та переговори з Федеральним президентом Р. Герцогом, Федеральним міністром закордонних справ К. Кінкелем, керівником Відомства Федерального канцлера Ф. Бодем, іншими провідними політиками Німеччини продемонстрували взаємне прагнення сторін до подальшого розвитку партнерського співробітництва. З більшості питань, що обговорювалися, позиції сторін були близькими або збігалися. Ґрунтовно були розглянуті підходи обох держав щодо розширення НАТО на Схід. У цьому зв'язку віталася інституціоналізація стосунків Росії з НАТО. Було обговорено широке коло питань двостороннього характеру, у тому числі і тих, що потребували подальшого опрацювання з метою їх розв'язання. Серед них проблематика реституції культурних цінностей, переміщених під час Другої світової війни, деякі питання німецької технічної та гуманітарної до-

помоги, виплати компенсацій фондом “Взаєморозуміння та примирення”.

У центрі уваги переговорів Федерального міністра закордонних справ К. Кінкеля під час його візиту до Києва 29-30 липня 1997 року в супроводі представницької делегації ділових кіл Німеччини знаходилися питання розвитку економічного співробітництва, зокрема, у контексті підготовки до чергового засідання Ради з питань економічного співробітництва, а також імплементації Хартії Україна-НАТО.

Продовженням діалогу керівників зовнішньополітичних відомств стала їх зустріч у Нью-Йорку 23 вересня 1997 року, коли К. Кінкель наніс візит Г.Й. Удовенку, який щойно вступив на посаду Голови Генеральної Асамблеї ООН.

У грудні 1997 року відбувся візит до Німеччини Міністра оборони України О.І. Кузьмука, у ході якого, зокрема, була укладена міжурядова Угода про співробітництво у військово-технічній галузі.

Насиченим подіями непересічного значення у двосторонніх відносинах став 1998 рік. 3-6 лютого в Україні з державним візитом – першим в історії двосторонніх відносин – перебував Федеральний президент Німеччини Р. Герцог. Відбулися його переговори з Президентом, Прем'єр-міністром, Головою Верховної Ради, Головою Конституційного суду України.

Економічний вимір візиту виявився у відвіданні Р. Герцогом АНТК імені О. Антонова та Харківського тракторного заводу, де в його присутності відбулося складання першого українського трактора з німецьким двигуном фірми “Дойц”.

Значна увага була приділена гуманітарній і культурній проблематиці двосторонніх відносин. Р. Герцог зустрівся з українськими студентами і вченими – стипендіатами німецьких фондів, взяв участь у богослужінні в щойно переданій лютеранській громаді Києва кірсі Св. Катерини. У Харкові він відвідав Національну юридичну академію імені Ярослава Мудрого, де йому було вручено диплом почесного доктора права. Відбулася церемонія повернення Німеччині трьох малюнків відомих митців із фондів Бременського музею, які потрапили в Україну після закінчення Другої світової війни. Зворушливою була церемонія відкриття за участю Р. Герцога другого в Україні німецького військового кладовища під Харковом.

У ході візиту Федеральний президент, зокрема, заявив, що “Україна політично та економічно перебуває на вірному шляху, незважаючи на всю скруту повсякдення”. Лейтмотивом візиту стала його заява, що “Україна належить Європі не лише географічно, але й політично, культурно і традиційно”⁴.

28-29 травня 1998 року в Бонні пройшли перші українсько-німецькі міжурядові консультації під головуванням Президента України Л.Д. Кучми та Федерального канцлера Німеччини Г. Коля.

До цього часу такий механізм існував тільки у відносинах Німеччини з найбільш впливовими країнами Заходу, а також з Польщею. Таким чином ці консультації започаткували якісно нову форму двосторонніх відносин і засвідчили зростаючу взаємну довіру та практичну готовність до поглиблення співпраці у різних сферах.

У ході консультацій українська сторона підтвердила незмінність курсу на здійснення демократичних перетворень і ринкових реформ. З боку німецького керівництва була підтверджена підтримка України як важливої складової європейської спільноти⁵.

Лідери двох держав високо оцінили проведені консультації як у контексті українсько-німецьких зв'язків, так і з огляду на європейську та трансатлантичну інтеграцію України, домовились про надання їм регулярного характеру.

Під час зустрічей міністрів закордонних справ німецька сторона високо оцінила зовнішньополітичні успіхи України, відзначивши її зростаючу роль як динамічного фактору регіональної стабільності і безпеки. Були детально обговорені шляхи співпраці обох держав у процесах євроінтеграції та з інших міжнародних питань, зокрема, з огляду на проведення Індією та Пакистаном випробувань ядерної зброї.

Під час переговорів значна увага приділялася розвитку українсько-німецького торговельно-економічного та інвестиційного співробітництва. Були розглянуті фактори, які стримують розширення економічного співробітництва двох держав, збільшення обсягів німецьких інвестицій в економіку України, зокрема в такі галузі як енергетика, машинобудування, металургія, хімічна і легка промисловість, зв'язок. Відзначалися значні перспективи для двосторонньої співпраці, що існують у військово-технічній та космічній галузях, у сфері конверсії ВПК.

У рамках консультацій були також підписані міжурядова Угода про взаємний захист таємної інформації та Угода між Укрексімбанком та Кредитною установою для відбудови, згідно з якою німецька сторона надала кредит у розмірі 30 млн. марок на підтримку малого і середнього бізнесу в Україні.

Наприкінці 1998 року після сформування нового Федерального уряду відбувся робочий візит Міністра закордонних справ України Б.І. Тарасюка до Федеративної Республіки, яким були започатковані контакти з новим політичним керівництвом країни.

У ході переговорів з Віце-канцлером, Федеральним міністром закордонних справ Й. Фішером було обговорено широке коло питань двостороннього співробітництва та актуальних міжнародних проблем.

З німецького боку була відзначена ключова роль України в регіоні ЦСЄ, як стабілізуючого чинника на Сході Європи, підтверджена незмінність курсу на розбудову двосторонніх

відносин, які набули партнерського характеру. Сторони констатували динамічний розвиток взаємин у політичній, економічній, науково-технічній, культурній сферах. Було відзначено значне зростання обсягів взаємної торгівлі (до 4,2 млрд. марок), наявність серед ділових кіл Німеччини значної зацікавленості в нарощуванні інвестицій в українську економіку.

Однією з провідних тем переговорів було сприяння з боку Німеччини в просуванні України до європейських і євроатлантичних структур. Це питання мало особливе значення з огляду на головування Німеччини в 1999 році у "Великій сімці" та в першому півріччі – в ЄС і ЗЄС. З українського боку наголошувалося, що поряд з реалізацією Угоди про партнерство і співробітництво між Україною та ЄС необхідна розробка Європейським Союзом справжньої стратегії щодо України, яка б передбачала набуття нею в перспективі асоційованого, а з часом – повного членства у Союзі.

При обговоренні актуальних європейських проблем зазначалося, що Україна намагається виступати не тільки споживачем європейської безпеки, а й експортувати її. Маючи великий потенціал, Україна прагне використати його на користь загальноєвропейських інтересів, що наочно відбилосся, зокрема, в її активній позиції у врегулюванні конфліктів у Косово та Абхазії, участі в процесах мирного врегулювання в Боснії та Герцеговині.

У лютому 1999 року діалог міністрів закордонних справ було продовжено, коли вони взяли участь у церемонії заснування Німецько-Українського форуму. До складу цієї громадської організації увійшли понад 80 відомих осіб з політичних, підприємницьких кіл, сфери культури, науки, журналістики, низка бургомістратів і фірм.

У листопаді того ж року в Україні була заснована аналогічна громадська організація – Українсько-Німецький форум, який очолив Голова Національного банку В.А. Ющенко.

Започаткування і послідовне розгортання роботи цих громадських організацій-партнерів засвідчили формування нової якості відносин між нашіми країнами. Їх виразною позитивною відмінністю стало розширення спектра організацій та установ, які налаштовані на їх довгостроковий взаємовигідний розвиток. З іншого боку, високий рівень міждержавних політичних відносин, динамічні торговельно-економічні зв'язки спонукали представників усіх сфер суспільного життя до встановлення прямих контактів.

Підтвердженням цієї тези стала активізація співробітництва з окремими федеральними землями ФРН. У цьому зв'язку варто згадати візити до Києва в 1999 році прем'єр-міністрів Баварії та Баден-Вюртембергу Е. Штойбера та Е. Тойфеля в супроводі делегацій ділових кіл.

8-9 липня 1999 року в Києві відбулися другі українсько-німецькі міжурядові консультації під головуванням Президента України Л.Д. Кучми та Федерального канцлера Німеччини Г. Шредера. Вони не тільки підтвердили життєздатність і ефективність започаткованої з попереднім Урядом ФРН якісно нової форми співпраці, але й стали найбільш представницькою зустріччю політичного керівництва двох держав за всю попередню історію двосторонніх відносин. До участі в консультаціях були залучені керівники семи німецьких федеральних міністерств та десяти українських.

У ході зустрічей Президента України та Федерального канцлера, які пройшли в конструктивній, дружній атмосфері, було констатовано "дійсно добрий" стан українсько-німецьких відносин. Лідери двох держав позитивно оцінили процес розбудови українсько-німецьких відносин протягом останніх років. Наголошувалося, що розвиток такої форми співпраці як міжурядові консультації є виявом налаштованості Німеччини та України на стабільне і в перспективі стратегічне партнерство, що це новий щабель сходження двох держав до єдиної Європи ХХІ століття.

Учасники консультацій докладно обговорили стан та перспективи розвитку двосторонніх економічних відносин. Вони висловилися за суттєву

інтенсифікацію співробітництва в цій сфері. Зазначалося, що головним у цьому контексті є питання збільшення прямих німецьких інвестицій в українську економіку з огляду на те, що заходи Уряду України спрямовані на створення сприятливих умов для іноземних інвесторів.

У центрі уваги переговорів керівників зовнішньополітичних відомств знаходилися питання інтеграції України до Європейського Союзу, стабілізації ситуації в Косово.

Була висловлена вдячність за підтримку Німеччиною позиції України щодо реалізації її стратегічного курсу на поступову інтеграцію до європейських структур протягом головування в ЄС в першій половині 1999 року. Зазначалося, що Німеччина за цей час зробила значний внесок у поглиблення стосунків між Україною та ЄС, покращення взаєморозуміння сторін. Багато в чому завдяки зусиллям німецької дипломатії була розроблена і прийнята на саміті в Гельсінкі Спільна стратегія ЄС щодо України.

Підсумовуючи, можна зробити висновок, що протягом 90-х років минулого століття українсько-німецькі політичні зв'язки, незважаючи на деякі політичні та економічні труднощі, постійно розвивались та посилювались. Такий інтенсивний обмін сприяв кращому взаєморозумінню і заклав підвалини для солідного партнерства між двома країнами та народами.

ПОСИЛАННЯ

- ¹ <http://www.auswaertiges-amt.de/diplo/de/Laenderinformationen/Ukraine/Bilateral.html#t1>
- ² Bulletin des Presse- und Informationsamtes der Bundesregierung. – 1995. – 12. August. – Nr. 57.
- ³ Bulletin des Presse- und Informationsamtes der Bundesregierung. – 1996. – 17. September. – Nr. 73.
- ⁴ Bulletin des Presse- und Informationsamtes der Bundesregierung. – 1998. – 18. Februar. – Nr. 13.
- ⁵ Bulletin des Presse- und Informationsamtes der Bundesregierung. – 1998. – 17. Juni. – Nr. 42.